

УДК 94 (477): [339.923:061.1 ЄС]

КАРПАТСЬКИЙ ЄВРОРЕГІОН ЯК ОСНОВНА ФОРМА ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В КОНТЕКСТІ СХІДНОГО РОЗШИРЕННЯ ЄС

Кулчар Т. Ф. (Ужгород)

У статті розглядається історія створення Карпатського євро регіону як основної форми транскордонного співробітництва. В ході дослідження особлива увага була приділена аналізу найвищої інституційної форми транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України та Угорщини.

Ключові слова: Україна, Угорщина, Європа, Карпатський євро регіон, транскордонне співробітництво.

На сьогодні на європейському континенті пріоритет має ідея і практика Європи регіонів, а не Європи держав, і тому вкрай важливим для ефективного транскордонного співробітництва прикордонних регіонів двох сусідніх держав – України та Угорщини розвиток євро регіонів.

Карпатський євро регіон – це одна із основних і найвища за статусом інституційна форма транскордонного співробітництва прикордонних регіонів України та Угорщини, в якому беруть участь також і прикордонні регіони Польщі, Словаччини та Румунії, і перший євро регіон, що був заснований у центральноєвропейському регіоні. Темпоральний та історичний підхід створюють можливість об'єктивно

проаналізувати розвиток цього євро регіону за умов його змін, які були викликані східним розширенням Європейського Союзу 2004 року і по сьогодні.

Карпатський євро регіон було створено як координуючий орган міжрегіональної асоціації органів влади з метою покращення умов життя населення на прикордонних регіонах, стимулювання розвитку економіки периферійних регіонів та кращого розвитку транскордонної співпраці через кордони. Як модель розвитку співробітництва прикордонних регіонів Карпатський євро регіон було засновано за підтримки експертів Інституту досліджень «Схід – Захід». Спочатку у листопаді 1991 року у місті

Міхайловце (Словаччина) на міжнародній конференції «Регіони у міжнародному співробітництві» було сформовано, по суті, ідею та визначено пріоритети транскордонного співробітництва прикордонних адміністративно-структурних одиниць Польщі, Угорщини, України та Словаччини. Наступним важливим кроком організаційної розбудови єврорегіону стала конференція 1992 р. у місті Ниредьгаза (Угорщина), де було вирішено створити асоціацію «Карпатський єврорегіон», а розробка установчих документів (угода і статут) відбулась теж у 1992 році на нараді представників в місті Ужгород. Згідно зі Статутом, місія єврорегіону полягала в покращенні рівня життя населення, збереженні миру, сприянні добросусідським відносинам між сусідніми державами, забезпеченні прозорості кордонів [2; 3].

Міжрегіональну асоціацію «Карпатський єврорегіон» було створено 14 лютого 1993 року у Дебрецені в Угорщині, це був перший єврорегіон на теренах Центральної та Східної Європи. В контексті Конвенції Ради Європи, були визначені основні цілі Карпатського єврорегіону: координація спільних дій; сприяння співробітництву у сферах економіки, науки, екології, освіти, культури та спорту; підтримка реалізації транскордонних проєктів; співробітництво з міжнародними інституціями та організаціями на паритетних засадах. Карпатський єврорегіон було створено в першу чергу і за участі міністрів закордонних справ України, Польщі та Угорщини. Суб'єкти-засновники та масштаби єврорегіону визначали і його подальший розвиток, тобто вже апріорі функціонування, координація та інституційний розвиток були складними. Протягом перших п'яти років існування (1993-1998 рр.) площа території і чисельність населення адміністративно-територіальних одиниць в межах Карпатського єврорегіону зросли майже у 3 рази і перевищували власне територію держав-засновниць. У 1993 р. загальна територія єврорегіону складала 53,2 тис. км², а кількість населення близько 5 млн. чол., а в 1998 році уже, відповідно, 132,6 тис. кв. км. і майже 14 млн. чол.) [2, с.3].

Метою даної статті є аналіз транскордонного співробітництва у центральноевропейському вимірі, включаючи й українсько-угорську співпрацю регіонів.

Історія створення цього єврорегіону є об'єктом дослідження багатьох експертів та науковців України та Угорщини [1; 5; 7; 8; 10; 15; 19; 20]. Їх розвідки фокусуються переважно на окремих аспектах його розвитку. Власне, тут є наявною певна дихотомія думок по відношенню до Карпатського єврорегіону, а також залишається неоднозначною його оцінка в даному форматі вже після 2004 року, адже скептич-

ний та оптимістичний (в контексті його реформ) погляди щодо його подальшого розвитку чи то існування, не відбивають комплексності та багатогранності історично традиційних заходів, які здійснюють прикордонні регіони двох сусідніх країн. Провідником реалістичного погляду на сучасну роль Карпатського єврорегіону залишається в більшій мірі угорська сторона, а саме, це ініціативи професора Шюлі-Закара, який підтримує ідею реформи єврорегіону, навіть у форматі двосторонніх зв'язків [22, с.346-347]. Зокрема, це ідея збереження Карпатського єврорегіону, але у форматі «субрегіонів» (alregio) із пріоритетом білатеральних зв'язків чи максимум трilaterального співробітництва [22].

Більш прагматичними є думки стосовно радикальної трансформації, структуризації громіздкого та неефективно діючого єврорегіону. Такі ідеї засновані на критичному аналізі та компаративному дослідженні у порівнянні з дією єврорегіонів Європи:

- цілі і завдання, які були визначені у час його заснування, певна річ, не можна вважати на сьогодні досягнутими;
- заснування Карпатського єврорегіону «зверху» державними інституціями (де-факто політичні цілі при заснуванні КС домінували перед причинами економічного характеру), а не локальними громадами, органами самоврядування чи регіональними ініціативами, як це прийнято у Європі вже апріорі визначає його нежиттєздатність;
- за нових геополітичних умов на континенті, Карпатський єврорегіон потребує докорінних змін як механізмів, так і власне зміни філософії свого подальшого існування та розвитку, зокрема, для ефективної співпраці з європейськими структурами;
- неефективна координація та громіздкі організаційні структури не виконують своїх першочергових завдань [10; 11, с. 49-70].

Варто зазначити, що у Декларації про заснування єврорегіону підкреслювалось: «Ми, міністри закордонних справ Угорщини, Польщі та України, виходячи із принципу співробітництва європейських народів, заснованому на їх традиційних демократичних цінностях європейської політики та культури, ринкової економіки, бажаємо сприяти розвитку транскордонного співробітництва з метою зниження поділяючої ролі державних кордонів» [17]. Таким чином, підтверджується думка про наявність доволі сильної централізації на її початковому етапі. Вочевидь такий підхід не просто був порушенням принципу субсидіарності і нехтуванням регіональної ініціативи, але визначив патерналізм і чітку підпорядкованість регіонального рівня державному. Ініціатива при заснуванні Карпатського єврорегіону належала не регіонам, як в Європі, а державам, що у по-

дальшому унеможливило їх ініціативи чи вимагало субординації в узгодженні дій.

Карпатський єврорегіон об'єднав прикордонні адміністративні одиниці та деякі населені пункти п'яти держав – Польщі, Угорщини, України, Словаччини та Румунії. Слід відзначити, що у 1993 році на установчому форумі лише регіони Угорщини (мегеу): Боршод-Абауй-Земплін; Гайду-Бігар; Гевеш; Йас-Надькун-Солнок; Саболч-Сатмар-Берег; а також міста Мішкольц, Дебрецен, Егер, Ніредьгаза; Польщі (Підкарпатське воєводство з 20-ти повітів і 4-х міст на правах повітів: Кросно, Перемішль, Жешув, Тарнув); України (області: Львівська, Закарпатська, Івано-Франківська, Чернівецька) підписали Декларацію. Прикордонні регіони Румунії – повіти (спочатку у 1993 році в якості спостерігачів, а потім, у 1997 році, повіти увійшли до складу Карпатського єврорегіону: Сату-Маре, Мараморош, Бігор, Сучава, Салай, Ботошані, у 2000 році – Харгіта область). Обережною була і позиція Словаччини, регіони якої (окреси) лише у 1999 році стали асоційованими членами єврорегіону: Бардіїв, Гуменне, Кошице, Межилаборце, Міхаловце, Пряшів, Сабінов, Сніна, Собранце, Стropков, Свидник, Требішов, Вранов та інші. У 1993 році Карпатський єврорегіон займав 53 000 км² території із населенням 5 мільйонів осіб, а вже у 2004 році територія Карпатського єврорегіону становила 161192 км² та налічувала 16.051 тисяч осіб населення [12].

Головними правовими документами Карпатського єврорегіону є Угода та Статут, який визначає структуру (Рада, виконавчий директор, секретаріат, національні представництва, робочі комісії) та функціонування єврорегіону [16]. Головним органом асоціації є Регіональна Рада, яка приймає рішення з актуальних питань розвитку, з питань членства, участі у міжнародних організаціях, створює робочі комісії, ухвалює розроблені комісіями проектні пропозиції та гарантує умови для їх виконання.

У склад Ради входять максимально 10 осіб від кожної країни. Координаційним органом асоціації є Міжнародний Секретаріат, розташований у м. Ніредьгаза. Він має виконавчі та адміністративні функції, координує щоденну роботу асоціації, організовує засідання Ради та виконує відповідні адміністративні завдання, підтримує зв'язки з національними офісами, партнерами, координує роботу робочих комісій, розвиває і підтримує зв'язки з міжнародними організаціями, бере участь у пошуках спонсорів. Роботу Міжнародного Секретаріату підтримують національні офіси держав-членів асоціації, постійні координатори, які також беруть участь в організаційних, перекладацьких та координаційних діяльностях.

Робочі комісії, створені Радою, практично реалізують завданням згідно цілей, визначених та прийнятих Радою, зокрема, це комісія із регіонального розвитку (координатор – угорська сторона); із захисту довкілля (координатор – угорська сторона) та туризму (координатор – польська сторона); із розвитку торгівлі (координатор – румунська сторона); із попередження природним катастрофам (координатор – словацька сторона); із освіти, культури, спорту (координатор – українська сторона); комісія аудиту та контролю (координатор – угорська сторона). У кожній з країн-членів єврорегіону створено постійні національні представництва [18].

Зasadничо, членство в інституційних структурах визначено по країнам. Це свідчить про послідовність, рівноправність сторін. Адміністративні функції були покладені на Міжнародний Секретаріат, офіс якого змінювався теж по країнам згідно ротації. Втім, на сьогодні, із-за умов певної апатії регіональних лідерів деяких країн щодо функціонування Карпатського єврорегіону, міжнародний секретаріат на постійній основі працює у місті Ніредьгаза при Раді комітату Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина), координуючи і певні функції міжнародного співробітництва даної області.

Свідченням міжнародного визнання Карпатського єврорегіону стала його активна діяльність стосовно проведення багатьох міжнародних конференцій та «круглих столів» у освітній, культурній, рекреаційній та економічній сферах. У 1994 році Карпатський єврорегіон почав розбудову зв'язків із єврорегіоном Маас-Рейна (що автоматично відкрило можливість співпраці із 37 організаціями чотирнадцяти країн). Ефективним є співробітництво Карпатського єврорегіону із Асоціацією європейських прикордонних регіонів. 14-16 листопада 1996 року на ювілейній конференції Карпатський єврорегіон став повноправним 56-м членом АЄПР [12]. А вже у 1997 році Карпатський єврорегіон за підтримки бельгійців і провінції Лімбург почав реалізацію спільного проекту з розбудови секретаріату, цільовим обміном досвіду та розробки концепції розвитку Карпатського євро регіону [20, с.50-53].

Завдяки активності торгово-промислових палат прикордонних регіонів, на постійній основі проводяться міжнародні ярмарки і виставки, фестивалі: у січні – туристична ярмарка ТУР у Кошице (Словаччина), у лютому – міжнародна ярмарка INTER RES у Жешуві (Польща), у квітні – туристична ярмарка в Ужгороді (Україна), у травні – міжнародна ярмарка у Солноку, у червні – міжнародна ярмарка Схід-Захід, у серпні – FARMER EXPO та квітковий фестиваль у Дебрецені (Угорщина), жовтень – туристична ярмарка у Кросно (Польща) тощо [3, с. 11-12]. Було також створено Асоціацію Карпатських

торгово-промислових палат та Асоціацію університетів єврорегіону.

В рамках Карпатського єврорегіону укладено більш ніж 50 двосторонніх угод про співпрацю в економічній, культурній, науковій, освітній сферах [3; 4, с. 8; 6, с. 474].

Карпатський єврорегіон розташовується вздовж нового східного кордону Європейського Союзу, тобто на новій східній периферії ЄС. Прикордонні регіони п'яти країн об'єднуються як позитивами, так і негативами: географічне розташування, спільна історична спадщина, полікультуралізм, центральноєвропейська ідентичність, а також і низький рівень соціально-економічного розвитку, занедбаність інфраструктури, комунікацій. Цікавою в цьому сенсі думка А. В. Балян стосовно *подолання периферійності*, як: «розширення повноважень регіональних органів влади, гармонізації політико-правових повноважень національних суб'єктів єврорегіонального співробітництва» в форматі парадигми просторового розвитку [1, с.230-231].

На нашу думку, подолання периферійності має здійснюватися у декількох аспектах: по-перше, у геополітичному вимірі, адже чотири країни (Угорщина, Польща, Словаччина у 2004 році, Румунія у 2007 році) стали повноправними членами ЄС, виняток становить лише Україна; в економічному аспекті (залучення іноземних інвестицій, використання туристично-рекреаційного потенціалу та розвиток логістики), а також і у гуманітарному вимірі (координація розвитку спільних проектів у галузі освіти та культури).

Варто відзначити *характерні особливості* Карпатського єврорегіону:

- в історико-ментальному ракурсі: міжрегіональна асоціація Карпатського єврорегіону сформована на основі давніх традицій зв'язків та співробітництва у центральноєвропейському регіоні, які сягають співпраці з чотирнадцятого століття за часів правління династії Анжу, а також і часів Австро-Угорської монархії;
- полікультуралізм та багатоетнічність є особливою специфікою Карпатського єврорегіону;
- у геополітично-географічному зрізі: це периферійні регіони із високим ступенем міграції, але вигідним геополітичним та географічним розташуванням: вони розташовані на перетині важливих магістралей і комунікацій, які неефективно використовують;
- вигідне гео-економічне розташування на перетині кордонів Європейського Союзу створює можливості розвитку ефективної інфраструктури транскордонного співробітництва вздовж проходження 5-го (Критського) міжнародного транспортного кори-

дору (Трієст-Любляна-Будапешт-Братислава-Чоп-Львів);

- периферійні регіони Карпатського єврорегіону мають стати ключовим транзитним мостом між Європою й Азією з метою максимального використання наявних та потенційних транспортних можливостей для забезпечення євразійських транспортно-торговельних зв'язків;
- з геополітичної точки зору: відбувся перехід від колишнього соціалістичного «забарвлення» до суверенного статусу держав цих прикордонних регіонів і відповідно їх приєднання до НАТО і ЄС на час 2007 року (окрім України), визначив набуття європейського інституційного статусу і розташування на «зовнішньому кордоні» Європейського Союзу;
- у соціально-економічному вимірі: кожний з прикордонних регіонів Карпатського єврорегіону є слабо розвинутими регіонами у своїх країнах із наявною низкою проблем економічного, інфраструктурного тощо розвитку і в цьому контексті важливою є використання інноваційного потенціалу прикордонних регіонів з метою підвищення їх конкурентоспроможності вже в форматі Євросоюзу.

Ключовим аспектом функціонування Карпатського єврорегіону є безпековий вимір, особливо актуальним це питання є з 2004 року. Просторове розташування Карпатського єврорегіону на новому зовнішньому кордоні ЄС підсилює також і дію чинників негативного характеру (нелегальна міграція, транскордонна злочинність, контрабандна діяльність), які впливають на функціонування Карпатського єврорегіону. Аналіз даної ситуації вимагає інвентаризації всіх складників загроз і його можливих негативних наслідків у найширшому форматі. Маємо на увазі економічну, транскордонну безпеку тощо. З цією метою постійними є дослідження загроз безпеці Карпатського єврорегіону на експертному рівні, які проводить регіональний філіал Національного Інституту стратегічних досліджень у місті Ужгород. Насамперед, виокремимо дослідження: «Роль Карпатського єврорегіону у посиленні безпеки і стабільності у Центральній та Східній Європі» [13], «Роль Карпатського єврорегіону у мінімізації можливих негативних наслідків Шенгену» [14].

Після 2004 року особливо транскордонне співробітництво виступає одним з важливих інструментів європейської інтеграції України та водночас інструментом формування особливої *спільної просторової зони безпеки*. Зокрема, моніторинг візової практики у Карпатському регіоні засвідчив: візова політика, віддзеркалює не лише ситуацію в ЄС, але й якість і процес трансформації внутрішньої політики в Україні: «Характер візового режиму чи не найкраще з усіх форм міжнародної співпраці виявляє рівень довіри країн ЄС до влади та суспільства України.

Саме *недовіра офіційних кіл ЄС до українців* та непослідовність дій української влади зумовили неприємну для нас практику надання віз, від якої країни ЄС не поспішають відмовлятися. Причини, що заважають Заходу бачити в нас надійних партнерів, відомі:

- суперечності зовнішньополітичного курсу;
- повільність економічних реформ;
- корупція;
- неоднозначний міжнародний імідж;
- інтенсивність нелегальної трудової міграції (як загроза внутрішньому ринку праці);
- слабка інфраструктура північно-східних кордонів України, що слугує вікном для нелегальних мігрантів з країн «третього світу», контрабандних товарів, торгівлі людьми [9, с.334-335].

Підвищення ефективності Карпатського єврорегіону, вимагає і його новий статус з 2004 року за умов східного розширення ЄС. Прикордонні регіони Карпатського єврорегіону вже користуються такою самою потужною фінансовою підтримкою, як і інші регіони Європи. Як зазначають львівські дослідники Н. Мікула та В. Демченко, саме для України транскордонне співробітництво в рамках Карпатського єврорегіону є важливим в контексті активізації європейського інтеграційного процесу, розвитку суспільного діалогу з місцевими та регіональними органами Європи [21, с. 62-63].

Важливою є підтримка і поглиблення добросусідських відносин між населенням, органами самоврядування прикордонних територіальних одиниць в форматі євро-регіонів. Євро-регіони відіграють також і ключову роль в якості інструменту зовнішньої політики країни на регіональному рівні, втім європейська інтеграція крізь використання діяльності євро-регіонів можлива лише на основі відповідності країни європейським стандартам у

економічному, правовому, безпековому, культурному аспектах.

«Роки навчання» для Карпатського єврорегіону закінчилися, на сьогодні питання в тім, чи буде успішним міжрегіональне співробітництво без серйозних реформ організаційно-інституційної структури, без радикальної реорганізації. На сьогодні необхідні принципово нові підходи до транскордонної співпраці в форматі Карпатський єврорегіон. Актуальними питаннями трансформації Карпатського єврорегіону залишаються: зміна організаційно-інституційної, фінансової, кадрової складових, втілення принципів децентралізації та субсидіарності, формування якісно нових функціональних ареалів співробітництва. Інноваційну складову розвитку українсько-угорського транскордонного співробітництва на початку XXI століття вважаємо у створенні нового білатерального єврорегіону – апіорі більш організаційно та інституційно якісного, європейського виміру і адаптованого до реалій регіональної політики Європейського Союзу.

Єврорегіон має з організаційної точки зору створюватись за ініціативи органів місцевого самоврядування з метою спільними зусиллями вирішення спільних проблем на партнерських засадах. З юридичної точки зору формування єврорегіону має відповідати нормам, принципам Мадридської конвенції 1980 року і її додаткам. Діяльність сторін має відбуватися в контексті розробки і реалізації спільних проектів. Стратегічний програмно-цільовий підхід до розвитку співпраці має бути основним. Євро-регіони мають мати цільове фінансування і якісний менеджмент для розробки міжнародних транскордонних програм ЄС.

Подальші наукові дослідження вбачаємо у порівняльному аналізі єврорегіонів України та ЄС.

1. Балян А.В. Міжрегіональне, транскордонне співробітництво України за умов розширення Європейського Союзу. – Ужгород: Ліра, 2005. – 320 с.
2. Карпатський єврорегіон: 5 років діалогу та співробітництва. – Ужгород: ІВА, 1998. – 12 с.
3. Карпатський Єврорегіон = Carpatian Euroregion. – Ужгород, 2001. – 16 с.
4. Карпатський Єврорегіон // Транскордонне співробітництво: науково-інформаційне видання. – 2007. – № 1. – 8 с.
5. Кіш С. За стандартами транскордонної взаємодії // Політика і час. – 2003. – № 10. – С.79-84.
6. Матвієнко В.М. Єврорегіон «Карпати» // Українська дипломатична енциклопедія. Т.1. – К.: Знання України, 2005. – 759 с.
7. Мікула Н.А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 394 с.
8. Мітряєва С.І. Карпатський єврорегіон - інструмент єврорегіональної стратегії України // Стратегічна панорама. – 2005. – № 1. – С.42-51.
9. Мітряєва С. Стратегія українсько-словацького прикордонного співробітництва в умовах входження Словаччини до Шенгенського простору // Регіональна політика і транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України. – Ужгород: Ліра, 2007. – С.330-342.
10. На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів / Інститут Схід-Захід. – К.: Логос, 2000. – С.13-34.

11. Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами / Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень "ЄвроРегіо Україна". – К: "К.І.С.", 2004. – С.183-193.
12. A Kárpátok Euregió interregionális szövetség Hírlevele. – Nyíregyháza, 2008. – №1. –8.old.
13. Carpathian Euroregion: Prospects and Challenges – Role of the Carpathian Euroregion in Strengthening Security and Stability in Central and Eastern Europe. – Prešov-Uzhgorod, 2001. – 84 p.
14. Carpathian Euroregion: Role of the Carpathian Euroregion in Mitigating Possible Negative Effects of Schengen. – Prešov-Uzhgorod, 2001. – 66 p.
15. Czimre K. The International Relations of the Carpatian Euroregion // Carpathian Euroregion. Borders in the Region – Cross-Border Co-operation. – Debrecen: European Study Centre Programme of the University of Debrecen, 2001. – P.57-64.
16. Kárpátok Eurorégió. A tanácsulések jegyzőkönyvei I-XXXIII. 1993-2002 // Szabolcs-Szatmar-Bereg Megyei Onkormányzat Leveltára.
17. Küllügyminiszteri Nyilatkozat a Kárpátok Eurorégió területén élő népek együttműködéséről // Süli-Zakar István. A Kárpátok Eurorégió interregionális szövetség tíz éve. – Debrecen, 2003. – 99.old.
18. Laszlo B. The Organizational Structure of the Carpatian Euroregion / Laszlo B. // Carpathian Euroregion. Borders in the Region – Cross-Border Co-operation. – Debrecen: European Study Centre Programme of the University of Debrecen, 2001. – 159 p.
19. Ludvig Zsuzsa, Süli-Zakar István. A Kárpátok Eurorégió együttműködés mérlege: Eredmények, problémák és perspektívák. – Budapest: Eurotronik, 2002. – 139.old.
20. Majorné László B. Kárpátok Eurorégió // A határmenti együttműködés lehetőségei és korlátai Magyarország és Ukrajna között. – Nyiregyháza–Ungvár, 2004. – 48–57 old.
21. Mikula N., Demchenko V. Ukraine's trans-border cooperation. Its state and development tendencies after EU enlargement // New challenges and priorities in trans-border regional cooperation of the enlarged European Union. – Uzhgorod: Lira, 2006. – P. 62-63.
22. Süli-Zakar István. A Kárpátok Eurorégió interregionális szövetség tíz éve. – Debrecen, 2003. – 357.old.

РЕЗЮМЕ

КАРПАТСКИЙ ЕВРОРЕГИОН КАК ФОРМА ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В КОНТЕКСТЕ ВОСТОЧНОГО РАСШИРЕНИЕ ЕС

Кулчар Т.Ф. (Ужгород)

В статье рассматривается история создания Карпатского еврорегиона как основной формы трансграничного сотрудничества. В ходе исследования особое внимание было уделено анализу наивысшей институциональной формы трансграничного сотрудничества приграничных регионов Украины и Венгрии.

Ключевые слова: Украина, Венгрия, Европа, Карпатский еврорегион, трансграничное сотрудничество.

SUMMARY

CARPATHIAN EUROREGION AS A FORM CROSS-BORDER COOPERATION IN THE EASTERN ENLARGEMENT EU

T. Kulchar (Uzhhorod)

The article deals with the history of the Carpathian Euroregion as the main form of cross-border cooperation. In the study, special attention was paid to the analysis of the highest institutional cross-border cooperation of border regions of Ukraine and Hungary.

Key words: Ukraine, Hungary, Europe, Carpathian Euroregion, cross-border cooperation.